Mayıs 2009 Cilt:17 No:2 Kastamonu Eğitim Dergisi 427-444

TAŞIMALI İLKÖĞRETİM UYGULAMASI VE KARŞILAŞILAN SORUNLAR: KASTAMONU İLİ ÖRNEĞİ

Ergün RECEPOĞLU
Kastamonu Fen Lisesi, Kastamonu.

Özet

Bu araştırmanın amacı "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"na ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşlerini ortaya koyup, analiz edip yorumlayarak sorunları tespit etmektir. Bu çalışma ile elde edilecek bulguların ve sonuçların, uygulanmakta olan ve giderek yaygınlaşan "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"nda karşılaşılan sorunların çözümünde ve eğitim yönetiminin her seviyede etkililiğini arttırmada gerekli veri tabanının oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın evrenini, 2003–2004 eğitim-öğretim yılında Kastamonu il merkezinde ilköğretim okullarında görev yapan 16 yönetici, 155 öğretmen ve bu okullarda çocuklarını okutan 173 veli oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS programı kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve velilerin büyük bir çoğunluğu "Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi", "Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması", "Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanıyla kutlanamaması", "Okulda taşımalı eğitimle gelen öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması" konularını sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve veliler "Taşıma araçların taşımaya uygun olmaması", "Taşıma araçlarına öğrenciler ve gerekli personel dışındaki kişilerin alınması", "Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi", "Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği", "Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması" maddelerini ise kısmen sorun olarak görmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Taşımalı İlköğretim, Birleştirilmiş Sınıf, Merkez Okul.

SCHOOL BUSING IN PRIMARY EDUCATION AND PROBLEMS: KASTAMONU PROVINCE EXAMPLE

Abstract

The aim of this research is to determine problems by putting forward, analyzing and commenting on the manager's, teacher's and parents' views about the problems of "School Busing in Primary Education". It is thought that the results and the findings of this research will contribute a great to solving the problems of "School Busing in Primary Education" and creating a data base for increasing the efficiency of educational management at all levels. The participants of the survey are 16 school managers, 155 teachers in primary schools who are on duty in Kastamonu central province in the education-training year of 2003 – 2004 and 173 parents whose children are taught at these schools. As a research method, questionnaires have been used . In analyzing the data, SPSS program has been used.

Most of the managers, teachers and parents who participated in research see "difficulties faced in transportation because of deteriorated and blocked ways in winters", "not celebrating national festivals with great enthusiasm as in the old days", " Insufficient education level of the drivers" , "Absence of a suitable place for lunch meals" as main problem areas. Managers, teachers and parents who participated in research partly see "Unsuitable condition of the transportation vehicles", "Taking any kind of people to transportation vehicles except students and personnel", "Students' being left without seat in transportation vehicles", "Physical unavailability of the central school", "Unsuitable condition of the ways for the transportation" as a problem areas.

Key Words: School Busing in Primary Education, Unified class, Central School,

1. Giriş

Eğitim, "bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci"dir (1). Oğuzkan'a göre (1993:46) ise eğitim, yeni kuşakların, toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken, gereken bilgi, beceri ve anlayışlar kazanmalarına ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliğidir (2). Böylece birey yakın çevresinin etkisinden kurtularak, nasıl düşüneceğini öğrenebilir, sağlam bir düşünce sistemi oluşturarak nasıl öğreneceğini öğrenebilir ve eleştirici, değerlendirici bir bakış açısı kazanabilir.

Türkiye'nin kalkınma hamlesinin gerçekleşmesinde en önemli görev Milli Eğitime düşmektedir. 21. yüzyıla girdiğimiz şu günlerde, genç kuşakları çağdaş, demokratik, laik ve hür düşünceli, bilinçli ve kişilikli, milli ve manevi değerlerine bağlı kişiler olarak yetiştirmek ancak Türk Milli Eğitimine çağdaş bir nitelik kazandırılması; hızla gelişen ve değişen ülkemizin sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak yeni bir yapıya kavuşturulması ile mümkün olacaktır.

Cumhuriyetimizin kurulmasıyla birlikte başlatılan çağdaşlaşma sürecinde başarılı olabilmek için eğitime büyük önem verilmiş ve T.C. Anayasasının 42. maddesi "kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır" şeklinde düzenlenmiştir. Bunun sonucunda "Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek; Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamak" amacıyla ilköğretimi zorunlu kılmıştır (3).

Temel eğitim her yurttaşın yaşamında karşılaştığı ve karşılaşacağı kişisel, toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine, düzgülerine uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri; alışkanlıkları kazandıran bir eğitimdir (4). Her ülke temel eğitim süresini farklı tanımlayabilmekte, bu sürenin tamamını veya bir bölümünü zorunlu eğitim kapsamına alabilmektedir. Türkiye'de ise temel eğitim denildiği zaman, bütün vatandaşların belli bir zaman diliminde almaları gereken zorunlu öğrenim anlaşılmakta, zorunlu eğitim denildiği zaman 6-14 yaş arasındaki tüm çağ

nüfusunun belli bir düzeyde eğitim görmesi anlaşılmaktadır. Bu çağ, çocuğun 5 yaşını bitirdiği yılın eylül ayı sonunda başlar, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonunda biter (5).

Günümüzde kalkınma hamlelerinin temel amacının, yalnız bir kısım insanların değil, bütün insanların yaşam kalitesini arttırmak olduğu (6) kabul edilmektedir. Bu amaca yönelik geliştirilen günümüz eğitimindeki çağdaş politikalar, okulöncesini de içine alan temel eğitime ve okul çağı dışındaki genç ve yetişkinlerin eğitimine büyük önem vermektedir. Herkese asgari düzeyde temel eğitimi verebilmek için zorunlu eğitimi sağlamak, bütün çağdaş eğitim sistemlerinin özünü teşkil etmektedir. Zorunlu eğitim, formal eğitimin temelini oluşturur ve bütün çocukları kapsar. Son 30-40 yıl içinde dünyada, temel eğitim politikalarında gözlenen en önemli değişiklik zorunlu eğitimin süresinin uzatılmasıdır. Birçok ülkede ilk ve ortaokullar birleştirilerek en az 8 yılı içine alan bir temel eğitimin gerçekleştirilmesi önemli değişiklikler arasında yer almıştır (7).

Uygulanan 5 yıllık zorunlu eğitimle; çocuklarımızın istenilen düzeyde yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmeleri; ilgi ve yetenekleri geliştirilerek hayata ve mesleğe hazırlanmaları olanaklı görülmemiştir (8). Ayrıca birleştirilmiş sınıf uygulaması, devletin asil görevi olan ilköğretim düzeyinde ve zorunlu olan eğitim hizmetinin en iyi şekilde tüm yurttaşlara nitelikli ve kaliteli olarak verilmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Birden fazla sınıfın birleştirilerek bir grup teşkil etmek suretiyle, bir öğretmen tarafından yetiştirilmesi olarak tanımlayabileceğimiz ve normal öğretimden çok farklı olan birleştirilmiş sınıf öğretimi, kapsadığı öğrencilerin aleyhine bir uygulama olarak görülmektedir ve eğitimde fırsat eşitliğini zedelemektedir.

Birleştirilmiş sınıfların en büyük sorunu, öğretmensiz geçen sınıfları kendi kendilerine çalıştırabilmektir. Öğretmenin bu konuda çok becerikli olması gerekmektedir (9). Bu okullarda görev yapan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun fazla tecrübesi olmayan yada yeni atanan stajyer öğretmenler olduğu da hesaba katılırsa bu öğretmenlerin ne kadar büyük zorluklarla karşı karşıya olduğunu görebiliriz. Uçan'a göre (1991:12) birleştirilmiş beş sınıflı bir köy okulunda öğretmen günde ancak bir saat bir sınıfla meşgul olmakta, diğer dört sınıfta günün kalan dört saatinde kendi kendine çalışmak zorunda kalmaktadırlar(10). Tekışık (1968:20-23), birleştirilmiş sınıflı köy okullarındaki başarısızlık sebepleri konusunda şunları söylemektedir (11):

Birleştirilmiş sınıflarda çalışan öğretmenlerin dersleri iyi planlayamaması,

Birleştirilmiş sınıfların yönetimindeki yöntem-teknik belirsizliği,

Öğretmen adaylarının birleştirilmiş sınıfı idare edecek şekilde yetiştirilemeyişi,

Öğretmenin işbaşında yetiştirilemeyişi ve teftiş sistemindeki bozukluk,

Birleştirilmiş sınıflı okullarda bina yetersizliği,

Birleştirilmiş sınıflı okullarda ders araç-gereç yetersizliği,

Öğrenci devamsızlığı.

Görüldüğü gibi, birleştirilmiş sınıf uygulaması geleceğimiz olan çocuklarımızın hayatlarında, eğer öğretmenleri tecrübeli, yetenekli ve donanımlı değilse acı bir tecrübe olarak kalıcı ve telafisi mümkün olmayan izler bırakması kaçınılmazdır. Toplumumuzun beklentisi, ülkemizin gerçekleri ve gereksinimleri doğrultusunda, gelişen ve değişen dünya şartlarına uygun bir eğitim ortamı içinde çocuklarımızın yetiştirilmesidir. Bu beklentinin 5 yıllık zorunlu eğitimle gerçekleştirilmesi mümkün olmadığından zorunlu eğitimin Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında da anlaşılacağı üzere önce kesintisiz 8 yıla, sonra da Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında temel eğitimin 12 yıla çıkarılması öngörülmüş ve bu konuda çalışmalar başlatılmıştır(12). Bu bağlamda, 1997-1998 öğretim yılından itibaren sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretime geçilmesini sağlayan "İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.03.1988 Tarihli ve 3418 Sayılı Kanunda Değişiklik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Eğitime Katkı Payı Alınması Hakkındaki 4306 Sayılı Kanun" 18.08.1997 tarih ve 23084 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bu kanunda; İlköğretim kurumları, sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir denilmektedir.(13)

Bu uygulamanın önemli ilkelerinden birisi de "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"dır. Taşımalı ilköğretim**,** İlköğretim çağındaki çocuklar ile birleştirilmiş sınıflar programı uygulayan öğrencileri ve az nüfuslu dağınık yerleşim birimlerinde bulunan okullardaki öğrencilerin, merkez olarak seçilen İlköğretim kurumlarına günübirlik taşınıp eğitim-öğretimlerinin sağlanması için yapılan uygulamadır (14). Daha önceki yıllarda proje olarak seçilen pilot bölgelerde uygulanan "Taşımalı İlköğretim Uygulaması" 1997-1998 eğitim-öğretim yılından itibaren tüm ülkede uygulanmaya başlamış ve yaygınlaşarak devam etmiştir. İlköğretim Genel Müdürlüğü "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"nın gerekçelerini, eğitim ve öğretimde fırsat eşitliğinin sağlanması ve kalitenin yükseltilmesi, iç göçler, yerleşim birimlerinin dağınık olması ve taşımalı ilköğretimin sekiz yıllık zorunlu eğitimin uygulanabilirliği açısından önemi diye dört ana madde halinde sıralamıştır (15). Milli Eğitim Bakanlığı'nca 1989-1990 öğretim yılının ikinci yarısından sonra Kırklareli ve Kocaeli illerinde pilot deneme yapılan taşımalı ilköğretim uygulamasının ilk sonuçları, İlköğretim Genel Müdürü A. Ekrem Yangın tarafından şöyle belirtilmektedir (16):

1. **Eğitim – Öğretim:** Bu uygulama ile eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış, birleştirilmiş sınıf uygulaması sona ermiş, öğrenciler normal öğretim yapan ve olanakları daha iyi olan ilköğretim okullarına kavuşmuş, öğretmen sıkıntısı azalmış, öğretmenler arasında bilgi alışverişi başlamış, ortaokulu bulunmayan yerleşim birimlerindeki öğrenciler bu olanağa kavuşmuş, kız öğrencilerin ortaokula gitme oranı artmış, öğretmen, yatırım, araç-gereç gibi kaynaklar

belli yörelere yöneltilerek nitelikli eğitim ortamı hazırlanmıştır.

2. **Öğrenci Başarı Durumu**: Öğrencilerin başarısı artmıştır.

3. **Yönetici, Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri:** Yönetici, öğretmen ve öğrenciler taşımalı ilköğretim uygulamasından memnundurlar. Bu uygulamanın yapıldığı yörelerdeki velilerin kimileri, köylerindeki okulun kapatılmasından yakınmaktadırlar; kimileri de kendi köylerinin de uygulama kapsamına alınmasını istemişlerdir.

4. **Çevrenin Etkisi:** Öğrenciler de daha kalabalık, toplumsal ve kültürel yönden daha gelişmiş çevreye girdikleri için davranış, giyim, temizlik ve sağlık yönünden olumlu gelişmeler olmuştur. Ayrıca, merkezdeki spor, kültür, sağlık tesislerinden yararlanma olanağına kavuşmuşlardır.

5. **Ekonomik Yarar:** Uygulamaya alınan 256 ilkokuldaki öğretmenler gereksinme olan diğer okullarda görevlendirilmiştir, küçük yerleşim birimlerinde okul ve lojman yapımı durdurulmuştur, kapatılan okulların giderleri için ödenek ayrılmamış, bu okullar, öğretmen lojmanı ve Halk Eğitim Merkezi olarak kullanılabilmiştir; veliler, çocuklarını ortaokulda okutmak için il ya da ilçe merkezine gönderme masrafından kurtulmuşlardır.

Ülkemizde, küçük yerleşim birimlerinin çok ve dağınık oluşu ilköğretimde istenilen başarıya ulaşılamamasının en büyük sebeplerinden biri olmuştur. Sekiz yıl kesintisiz ve zorunlu ilköğretim uygulamasına geçilmesiyle birlikte, küçük yerleşim birimlerindeki öğrencilerin, bu uygulamadan nasıl yararlandırılacağı gündeme geldi. Bu gibi yerleşim birimlerine eğitim öğretim hizmetlerinin (okul, öğretmen, araç-gereç vb.) yeterli seviyede götürülmesi, eğitim ekonomisi açısından pahalı olmakta, maliyeti azaltma çabaları da hizmetin niteliğini düşürmektedir. Her şeyden önce, bu küçük yerleşim birimlerinden her birine, bir ilköğretim okulunun götürülüp götürülemeyeceği de ortadadır. Sonuç itibariyle, küçük yerleşim birimlerinde nitelikli bir ilköğretimin verilebilmesi için "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"nın gerekliliği de ortadadır (17).

Taşımalı ilköğretim uygulaması tüm bu olumlu yanlarının yanında birçok sorunu da ortaya çıkarmıştır. Bu sorunlar sistemin düzenli ve sağlıklı işleyişine engel olmaktadır. Bu sorunların tespiti, tahlil edilmesi ve sorunlara yapıcı ve etkili çözüm önerileri getirilmesi sistemin sağlıklı ve daha faydalı işleyebilmesi açısından çok önemlidir. Şu anda taşımalı ilköğretim uygulamasının etkide bulunduğu alan, öğrenci sayısı ve maliyeti düşünüldüğünde uygulamada karşılaşılan sorunların çözümünün ne kadar önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

2003-2004 öğretim yılında 28.493 yerleşim biriminden 647.921 öğrenci, 5.559 merkez okula 32.927 araçla taşınmıştır. Taşımalı ilköğretim giderlerinde kullanılmak üzere, 79 il'e 204.094.061.254.000 TL ödenek tahsis edilmiş olup bir öğrencinin dönemlik maliyeti 126 milyon TL'dir. Günlük maliyet ise 1.712.000 TL olmuştur.

2003-2004 öğretim yılında 79 il genelinde 567.353 öğrenciye öğle yemeği bedeli olarak 80.926.799.013.000 TL illere gönderilmiştir. 2004-2005 eğitim-öğretim yılında ise 80 il'de 29.145 yerleşim biriminden 698.061 öğrenci 6.337 merkez okula günü birlik taşınarak eğitim-öğretim yapmıştır. Yine 2004-2005 Ocak-Haziran verilerine göre toplam 35.015 taşıma aracına toplam 148.155,220 YTL ödenek gönderilmiş ve bir aracın günlük maliyeti 42,35 YTL olmuştur. (18). İlköğretim çağındaki nüfusun yaklaşık 700.000'i taşımalı ilköğretim uygulamasından, dolayısıyla karşılaşılan sorunlardan da direkt olarak etkilenmektedir.

Araştırmanın yürütüldüğü Kastamonu ilindeki ilköğretim durumuna baktığımızda, toplam 452 ilköğretim kurumu, 45268 öğrenciye, 2476 öğretmenle eğitim-öğretim hizmeti vermektedir. Okulların büyük çoğunluğunu halen amaçlanan düzeyde eğitim veremeyen birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulları oluşturmaktadır. Öğrencilerin yoğunluğu ise müstakil sınıflı ilköğretim okullarında gözlenmektedir. Burada etkili olan, hem taşıma merkezlerinin birer toplanma niteliği taşıması, hem de sekiz sınıflı ilköğretim okullarının genellikle il ve ilçe merkezlerinde yer almasıdır. Bu sebeple il ve ilçe merkezlerindeki öğretmen sayısı da bu okullarda diğer okullara göre fazladır. İl ve ilçe merkezlerindeki müstakil sınıflı ilköğretim okulların sayısının ve öğrenci mevcutlarının fazla olmasında taşımalı ilköğretim uygulamasının etkisi büyüktür. Kastamonu ilinde son üç yılın, taşımalı ilköğretim yapılan okul ve öğrenci sayılarına bakıldığında Kastamonu ilindeki 126 müstakil sınıflı ilköğretim okulundan 90'ında taşımalı ilköğretim uygulaması vardır. Her ne kadar bu sayı son iki yılda biraz düşüş gösterse de taşınan öğrenci sayısı 8248'dir. Yani müstakil sınıflı ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin dörtte biri taşımalı ilköğretim uygulamasının kapsamına girmektedir.

Problem

Kastamonu ili sekiz yıllık zorunlu eğitim uygulamasında taşıma merkezi olan ilköğretim okullarının sorunları nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Kastamonu ilinde uygulanmakta olan taşımalı ilköğretim uygulamasındaki yönetsel sorunları tespit etmektir. Bu amaçla aşağıdaki problemlere yanıt aranmaya çalışılmıştır.

Alt Problemler

1. Yöneticilere, öğretmenlere ve velilere göre, Kastamonu ilinde taşıma merkezi olan ilköğretim okullarındaki "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"nda karşılaşılan sorunlar nelerdir?
2. Yönetici, öğretmen ve velilerin, "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"ndaki sorunlara ilişkin görüşleri arasında; cinsiyetlerine göre anlamlı fark var mıdır?
3. Yönetici ve öğretmenlerin "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"ndaki sorunlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

4. Yönetici ve velilerin "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"ndaki sorunlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?
5. Öğretmen ve velilerin "Taşımalı İlköğretim Uygulaması"ndaki sorunlara ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Eğitimle ilgili verilecek kararlar ve alınacak önlemler, bu kararların ve önlemlerin uygulanacağı yer ve koşulların önceden incelenmesini ve çözümlenmesini gerektirir. Bu yüzden ihtiyaçların neler olduğunu doğru bir şekilde tespit ve analiz edebilmek, uygulamadaki aksaklıkları ve sorunları ortaya çıkarmak ve bunları gidermek için önlemler almak çok büyük önem taşımaktadır. Eğitimin kalitesinin arttırılmasında ve yaygınlaştırılmasında, tüm yurttaşların eğitim gereksinimlerinin karşılanmasında yeni okul açmak, yatılılık ve pansiyon hizmetleri sunmak, taşımalı eğitim uygulamak gibi çözümleri uygularken; bunlardan hangisinin hedeflere daha iyi ulaştıracağının değerlendirilmesi zorunludur. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan herkesin eşit eğitim hakkından yararlanabilmesi için sorunların tespitine yönelik betimsel araştırmaların yapılması ve sonuçların değerlendirilmesi eğitim yönetimi ve planlaması açısından gereklidir.

Türkiye'de "Taşımalı İlköğretim Uygulaması" ilk kez 1989-1990 öğretim yılında Kırklareli ve Kocaeli illerinde "pilot uygulama" olarak başlatılmış, 1997-1998 öğretim yılında sekiz yıllık eğitime geçişle birlikte 70 ili kapsayacak şekilde ilkeleri ve ölçütleri belirlenerek yaygınlaştırılmıştır. Bu araştırmanın da Kastamonu ilinden hareketle Türkiye genelinde taşımalı ilköğretimin yaygınlaştırılmasına ve sorunların tespit edilip çözülmesine katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Araştırma Modeli, Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın varolan durumu tespit etmeye yönelik betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini 2004 - 2005 eğitim – öğretim yılında Kastamonu il merkezi ve merkeze bağlı köylerde, taşıma merkezi olan okullarda görev yapan ilköğretim okullarındaki yöneticiler, öğretmenler ve veliler oluşturmaktadır. İlköğretim okulu yöneticilerinin tümüne (16) ulaşılmıştır, öğretmenlerin ise anket yapıldığında okulda görevli olanlara (155) ulaşılmış olduğundan ayrıca örneklem alınmamıştır. İlköğretim okullarındaki velilerin sayılarının çokluğu nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Örneklem, Kastamonu ili merkez ilçesinde Taşıma merkezi okullarda çocuklarını okutan 173 veli olmuştur. Böylece araştırmaya 14 okulda, 16 okul yöneticisi, 155 öğretmen ve 173 öğrenci velisi olmak üzere toplam 344 kişi katılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Araştırmada yararlanılmak üzere konu alanı ile ilgili literatür incelenmiş ve konu ile ilgili tez, kitap, makale ve diğer kaynaklar taranmıştır. Anketin hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanması, aşağıda belirlenen bir dizi işlemden geçerek gerçekleştirilmiştir:

1. Kastamonu il merkezi ve merkeze bağlı köylerde taşıma merkezi olan okullarda görev yapan ilköğretim okullarındaki yöneticiler, öğretmenler ve veliler ile görüş alış verişinde bulunulmuştur.
2. Taşımalı eğitim ile ilgili daha önce yapılmış tezler taranarak, taşıma ile ilgili hangi maddelere ağırlık verdikleri tespit edilmiştir.
3. Anket uygulanmadan önce kapsam geçerliliği için, ilgili alandaki uzmanların görüşlerine başvurulmuştur.
4. Anket için güvenirlik testi yapılmış ve bu testin sonucunda güvenirlik katsayısı (Alpha ∞: ,7478) olarak bulunmuştur.
5. Taşımalı ilköğretimin sorunlarına ilişkin cevapların yorumlanmasında beşli skala kullanılmıştır:

Hiç katılmıyorum : 1.00 – 1.80
Az katılıyorum : 1.81 – 2.60
Orta katılıyorum : 2.61 – 3.40
Çok katılıyorum : 3.41 – 4.20
Tamamen katılıyorum : 4.21 – 5.00

Bilgi toplama aracı olarak geliştirilen anket tüm denek gruplarına elden ulaştırılmış ve aynı gün içerisinde toplanmıştır. Veriler SPSS 10 istatistik programı ile değerlendirilmiştir. Birinci, ikinci ve üçüncü alt problemlerin frekans ve yüzde dağılımları ile aritmetik ortalamaları bulunmuş ve dördüncü alt problem için verilere t-testi uygulanmıştır.

2. Bulgular ve Yorumlar

Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Bu başlık altında deneklerin görevlerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları aşağıda tablolar halinde sunulmuştur. "Görev" ve "Cinsiyet" maddelerine verilen cevapların denek gruplarına göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Çizelge 1. Deneklerin görevlerine göre dağılımı

Denek Grupları	f	%
Yönetici	16	4,7
Öğretmen	155	45,1
Veli	173	50,3
Toplam	344	100

Araştırmaya katılan deneklerin % 50,3'ü ile en fazla yoğunluğu veliler oluşturmaktadır. Bunu % 45,1 ile öğretmenler ve % 4,7 ile yöneticiler izlemektedir.

Çizelge 2. Deneklerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	208	60,5
Kadın	136	39,5
Toplam	344	100

Cinsiyete göre ise araştırmaya katılan deneklerin % 60,5'ini 208 kişiyle erkekler, % 39,5'ini ise 136 kişiyle kadınlar oluşturmaktadır.

Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

a) Alt problemlere taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlara ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşlerini belirleyen sorularla cevap aranmıştır:

"**Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, Yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu devletin yaptığı harcamaları yeterli görmektedir ve taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorun olmadığı görülmektedir.

"**Taşıma araçların taşımaya uygun olmaması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu taşıma araçlarını taşımaya uygun olarak değerlendirmektedir ve taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorun olmadığı görülmektedir. Burada merkez ilçedeki ihalelere yeni araçları olanların girmesi ve onların tercih edilmesi bu sorunları azaltmaktadır. Toplamda Yönetici, öğretmen ve velilerin % 22,4'ü çok yada tamamen bu maddeye katılmaktadırlar. Bu da sorunun kısmen özellikle de ekonomik olarak zayıf olan kırsal yerlerde varolduğu anlamına gelebilir.

"**Taşıma araçlarına öğrenciler ve gerekli personel dışındaki kişilerin alınması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, velilerin ve yöneticilerin büyük çoğunluğu taşıma araçlarına öğrenciler ve gerekli personel dışındaki kişilerin alınmadığını belirtmekte; öğretmenler ise sorunun varolduğunu gözlemlemektedirler. (Öğretmenlerin % 12,3'ü çok, %32,9'u tamamen katılmaktadır.) Bunun nedeni Öğretmen ve velilerin öğrenci servislerini kullanmaları ve öğrenciler ve gerekli personel dışındaki kişilerin alındığını gözlemlemeleri olabilir. Yöneticilerin ise çok azı (% 12,5'i çok katılmakta, % 18'8'i tamamen katılmaktadır.) Buradaki sebepte yöneticilerin servisleri kullanmamalarından dolayı sorundan habersiz olmaları söylenebilir.

"**Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici ve velilerin büyük çoğunluğu taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmediğini gözlemlemekte ve sonuç olarak tüm deneklerin taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorun olmadığı görüşünü paylaştıkları söylenebilir. Bununla birlikte; öğretmenler sorunun kısmen varolduğu görüşünde birleşmekteler. (Öğretmenlerin %35,5'i çok yada tamamen katılmaktadır.) Bunun sebebi öğretmenlerin öğrenci servislerini kullanmaları ve durumdan haberdar

olmaları olabilir. Yöneticilerin ise çok azı (% 6,3' ü çok katılmakta, % 18'8'i orta düzeyde katılmaktadır.) böyle bir sorun olduğunu düşünmektedir. Buradaki sebepte yöneticilerin servisleri kullanmamalarından dolayı sorundan habersiz olmaları söylenebilir. Veliler ise böyle bir sorunun varolduğunu bilmekle beraber kendilerinin de bu servisleri gidecekleri yere gitmede kullanmaları sebebiyle çok fazla sorun olarak belirtmemiş olabilirler.

"**Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu taşıma merkezi olan okulu fiziksel olarak yeterli görmektedir. Taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorun olmadığı görülmektedir. Tabii ki yapılan anketin sadece merkez ilçeyi kapsaması böyle bir sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir çünkü fiziksel imkanların yetersizliği daha çok kırsal kesimlerde karşımıza sorun olarak çıkmaktadır.

"**Taşıma merkezi olan okulun öğretmen bakımından yetersiz olması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, Yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu taşıma merkezi olan okulu öğretmen bakımından yeterli görmektedir. Taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarında böyle bir sorun yoktur. Yapılan anketin sadece merkez ilçeyi kapsaması böyle bir sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir çünkü öğretmenler merkezi yerleri ilçelere ve diğer kırsal yerlere göre daha çok tercih etmektedirler.

"**Taşımalı eğitimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu taşıma merkezi olan okullara gelen öğrencilerin genelde yorgun düşmediklerini söylemektedirler. Taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorunun varlığından kısmen söz edilebilir. Özellikle uzak köylerden taşıma merkezi olan okullara gelen öğrencilerin yorgun düştükleri özellikle öğretmen ve yöneticiler tarafından gözlemlenmiştir. (Öğretmenlerin % 18,1'i bu maddeye tamamen, % 14,2'si çok katılmaktadır, Yöneticilerin ise yaklaşık % 25'i çok yada tamamen katılmaktadır.)

"**Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu yolların genelde taşımalı eğitim için uygun olduğunu söylemektedirler. Taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorunun varlığından kısmen söz edilebilir. Özellikle uzak ve dağlık köylerdeki ve mezralardaki yolların bakımsız ve yetersiz olduğu az da olsa gözlemlenebilmektedir. (Öğretmenlerin % 12,3'ü bu maddeye tamamen , % 18,7'si çok katılmaktadır, yöneticilerin yaklaşık % 25'i çok yada tamamen katılmaktadır. velilerin ise yaklaşık % 16,7'si çok yada tamamen katılmaktadır.)

"**Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu yolların genelde kış aylarında bozularak taşımayı güçleştirdiğini belirtmişlerdir. Taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorunun olduğu açıkça görülmektedir. Özellikle

uzak ve dağlık köylerdeki ve mezralardaki yolların bakımsız ve yetersiz olduğunu da hesaba katarsak kış aylarında bu yolların daha da bozulacağını gözlemlemek pek de zor değildir. Bu sorunun yaşanması coğrafi durumdan kaynaklanmaktadır. Sorunun yaşanmadığı yerler ise daha çok yolların iyi ve bakımlı olduğu merkez ilçe ve yakın çevresi olabilir.

"**Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmadığını belirtmişlerdir. Taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorunun olduğu açıkça görülmektedir. Özellikle velilerin ve servis şoförleriyle bizzat ilgilenen yöneticilerin bu konuda çok hassas oldukları görülmektedir. Çocuklarını emanet ettikleri servis şoförlerinin davranışları ve eğitim düzeyleri veliler tarafından yakından takip edilmekte ve burada önemli bir sorunun varlığına dikkat çekilmektedir.

"**Öğrencisi taşınan köylerde milli bayramların eski heyecanıyla kutlanamaması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve özellikle de velilerin büyük çoğunluğu öğrencisi taşınan köylerde milli bayramların eski heyecanıyla kutlanamadığını belirtmişlerdir. Taşınan köylerde okulların kapanmasından dolayı milli bayramların heyecanla kutlanmadığı söylenebilir. Köylerde ikamet edenlerin milli bayramlarda taşıma merkezi olan ilköğretim okullarına gitmeleriyle mümkün olabilecek kutlamalar köydeki kutlamaları eski heyecanıyla yaşatamamaktadır.

"**Okulda taşımalı eğitimle gelen öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu Okulda taşımalı eğitimle gelen öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmadığını belirtmişlerdir. Taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmamasının karşılaşılan bir sorun olduğu kabul edilebilir.

"**Taşımalı ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu taşımalı ilköğretim uygulaması kapsamında gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmediklerini belirtmişlerdir. Velilerin çok büyük bir oranının öğretmen ve yöneticilerden farklı olarak böyle bir sorunun varolmadığını söylemelerinin sebebi, velilerin taşıma işinden memnun kalmaları ve kendi çocuklarının başarısızlığını kabullenememelerinden kaynaklanabilir.

"**Taşımalı ile gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağlayamaması**" maddesine verilen cevaplar incelendiğinde, yönetici, öğretmen ve velilerin büyük çoğunluğu Taşımalı ilköğretim uygulaması kapsamında gelen öğrencilerin okula ve arkadaşlarına uyum sağladıkları görüşünde birleşmekteler. Taşıma merkezi olan ilköğretim okullarında böyle bir sorun olmadığı görülmektedir.

"**Taşımalı ilköğretim konusunda velilerin görüşünün alınmaması**" maddesine

verilen cevaplar incelendiğinde, Yönetici ve öğretmenlerle, velilerin görüşleri arasında fark olduğu görülmektedir. Yönetici ve öğretmenlerin büyük çoğunluğu velilerin görüşünün alındığını belirtmişlerdir. Bunun sebebi; yapılan veli toplantıları ve diğer aktivitelerle velilerin taşımalı eğitim konusunda görüşlerinin alındığını ve bilgilendirildiklerini düşünmelerinden olabilir. Toplantıların büyük çoğunluğuna genellikle katılmayan veliler ise kendi görüşlerinin alınmadığından yakınmaktadır. Böyle bir sorunun varolduğunu savunan velilerin bu ve bu gibi diğer sorunların çözümü için yeterince katılımcı olmamaları düşündürücüdür.

b) Deneklerin cinsiyetlerine göre t – testi sonuçları ve yorumlar

Taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlara ilişkin uygulanan t–testi sonucunda cinsiyet yönünden erkek ve bayan öğretmenlerin görüşleri arasında 0,05 düzeyinde anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır (Çizelge 3). Bayan öğretmenlerle erkek öğretmelerin; "**Taşımalı ilköğretim için devletin yaptığı harcamaların yetersiz olması", "Taşıma araçların taşımaya uygun olmaması", "Taşıma araçlarına öğrenciler ve gerekli personel dışındaki kişilerin alınması", "Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi", "Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği", "Taşımalı eğitimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi", "Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması", "Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi", "Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması", "Okulda taşımalı eğitimle gelen öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması", "Taşımalı ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi"** maddelerinde farklı düşündükleri görülmektedir. Bu fark; bayan öğretmenlerin cinsiyet özelliklerine dayalı olarak, erkek öğretmenlerden daha duygusal, hassas ve sorunlara karşı daha duyarlı olmalarından kaynaklanabilir.

Çizelge 3. Deneklerin taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda cinsiyete göre t – testi sonuçları

	Değişkenler	N	$\bar{x}$	S	t	p
Madde 1	erkek	208	1,88	1,23	2,95	,003
	kadın	136	2,30	1,35		
Madde 2	erkek	208	2,25	1,18	3,28	,001
	kadın	136	2,74	1,56		
Madde 3	erkek	208	2,52	1,53	5,92	,000
	kadın	136	3,53	1,57		
Madde 4	erkek	208	2,30	1,25	5,15	,000
	kadın	136	3,05	1,43		
Madde 5	erkek	208	2,03	1,32	3,60	,000
	kadın	136	2,58	1,42		
Madde 6	erkek	208	1,99	1,19	,12	,901
	kadın	136	2,00	1,31		
Madde 7	erkek	208	2,05	1,24	2,53	012
	kadın	136	2,42	1,42		

Madde 8	erkek	208	1,97	1,17	5,66	,000
	kadın	136	2,81	1,56		
Madde 9	erkek	208	2,83	1,55	4,67	,000
	kadın	136	3,59	1,35		
Madde 10	erkek	208	3,26	1,38	5,32	,000
	kadın	136	4,02	1,13		
Madde 11	erkek	208	3,67	1,38	2,48	,013
	kadın	136	4,03	1,18		
Madde 12	erkek	208	3,55	1,54	4,39	,000
	kadın	136	4,25	1,23		
Madde 13	erkek	208	1,82	1,21	3,33	,001
	kadın	136	2,28	1,30		
Madde 14	erkek	208	1,86	1,22	,07	,941
	kadın	136	1,87	1,10		
Madde 15	erkek	208	3,02	1,41	1,22	,221
	kadın	136	3,22	1,51		

$P < 0.05$

Deneklerin görevlerine göre t – testi sonuçları ve yorumlar

Denek gruplarının taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarında taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlara ilişkin; deneklerin görevlerine göre, fark olup olmadığını bulmak amacıyla verilere t – testi uygulanmıştır. Bu test sırasıyla ilk önce Yönetici - Öğretmen, Yönetici - Veli ve Öğretmen - Veli arasında yapılmış ve birbirleriyle olan ilişkilerinin anlamlı olup olmadığı her bir soru maddesine göre incelenmiştir.

c) Yönetici ve öğretmenlerin taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda görevlerine göre t – testi sonuçları

Çizelge 4. Yönetici ve öğretmenlerin taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda görevlerine göre t – testi sonuçları

	Değişkenler	N	$\bar{x}$	S	t	p
Madde 1	yönetici	16	1,56	1,09	1,74	,084
	öğretmen	155	2,04	1,05		
Madde 2	yönetici	16	2,43	1,20	,09	,924
	öğretmen	155	2,47	1,35		
Madde 3	yönetici	16	2,56	1,54	1,51	,132
	öğretmen	155	3,18	1,55		
Madde 4	yönetici	16	1,81	,98	2,86	,005
	öğretmen	155	2,88	1,45		
Madde 5	yönetici	16	2,56	1,54	,20	,840
	öğretmen	155	2,48	1,46		
Madde 6	yönetici	16	2,18	1,10	,07	,940
	öğretmen	155	2,21	1,29		

Madde 7	yönetici	16	2,43	1,45	,57	,567
	öğretmen	155	2,65	1,46		
Madde 8	yönetici	16	2,43	1,41	,64	,519
	öğretmen	155	2,67	1,37		
Madde 9	yönetici	16	3,68	1,35	1,14	,254
	öğretmen	155	3,28	1,34		
Madde 10	yönetici	16	4,00	,96	1,37	,170
	öğretmen	155	3,54	1,29		
Madde 11	yönetici	16	3,43	1,45	,52	,601
	öğretmen	155	3,63	1,40		
Madde 12	yönetici	16	4,43	1,09	1,36	,175
	öğretmen	155	3,93	1,43		
Madde 13	yönetici	16	2,43	1,41	,48	,630
	öğretmen	155	2,60	1,26		
Madde 14	yönetici	16	1,75	,93	,87	,382
	öğretmen	155	2,00	1,13		
Madde 15	yönetici	16	2,75	1,39	,22	,821
	öğretmen	155	2,66	1,44		

P < 0.05

Taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda her bir anket maddesi için yönetici ve öğretmenlerin görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak için verilere t- Testi uygulanmış, çıkan sonuçta Madde 4 **(Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi)** ($p<0,05$) hariç hiçbir maddede yönetici ve öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

d) Yönetici ve velilerin taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda görevlerine göre t – testi sonuçları

Çizelge 5. Yönetici ve velilerin taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda görevlerine göre t – testi sonuçları

	Değişkenler	N	$\bar{x}$	S	t	p
Madde 1	yönetici	16	1,56	1,09	1,40	,162
	veli	173	2,09	1,48		
Madde 2	yönetici	16	2,43	1,20	,02	,979
	veli	173	2,42	1,39		
Madde 3	yönetici	16	2,56	1,54	,38	,702
	veli	173	2,72	1,66		
Madde 4	yönetici	16	1,81	,98	1,85	,066
	veli	173	2,42	1,28		
Madde 5	yönetici	16	2,56	1,54	1,62	,106
	veli	173	2,01	1,25		
Madde 6	yönetici	16	2,18	1,10	1,32	,187
	veli	173	1,78	1,16		
Madde 7	yönetici	16	2,43	1,45	2,39	,018
	veli	173	1,77	1,01		
Madde 8	yönetici	16	2,43	1,41	1,31	,192
	veli	173	1,97	1,35		

Madde 9	yönetici	16	3,68	1,35		
	veli	173	2,94	1,67	1,71	,088
Madde 10	yönetici	16	4,00	,96		
	veli	173	3,54	1,41	1,26	,207
Madde 11	yönetici	16	3,43	1,45		
	veli	173	4,02	1,19	1,84	,067
Madde 12	yönetici	16	4,43	1,09		
	veli	173	3,68	1,50	1,95	,052
Madde 13	yönetici	16	2,43	1,41		
	veli	173	1,43	,96	3,78	,000
Madde 14	yönetici	16	1,75	,93		
	veli	173	1,75	1,23	,02	,982
Madde 15	yönetici	16	2,75	1,39		
	veli	173	3,52	1,35	2,18	,030

$P < 0.05$

Taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda her bir anket maddesi için yönetici ve velilerin görüşleri arasında bir fark olup olmadığını anlamak için verilere t- Testi uygulanmış, çıkan sonuçta Madde 13(**Taşımalı ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi)** ($p<0,05$) hariç hiçbir maddede yönetici ve velilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir.

e) Öğretmen ve velilerin taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda görevlerine göre t – testi sonuçları

Çizelge 6. Öğretmen ve velilerin taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlar konusunda görevlerine göre t – testi sonuçları

	Değişkenler	N	$\bar{x}$	S	t	p
Madde 1	öğretmen	155	2,04	1,05		
	veli	173	2,09	1,48	,36	,712
Madde 2	öğretmen	155	2,47	1,35		
	veli	173	2,42	1,39	,28	,777
Madde 3	öğretmen	155	3,18	1,55		
	veli	173	2,72	1,66	2,53	,012
Madde 4	öğretmen	155	2,88	1,45		
	veli	173	2,42	1,28	3,05	,002
Madde 5	öğretmen	155	2,48	1,46		
	veli	173	2,01	1,25	3,09	,002
Madde 6	öğretmen	155	2,21	1,29		
	veli	173	1,78	1,16	3,18	,002
Madde 7	öğretmen	155	2,65	1,46		
	veli	173	1,77	1,01	6,39	,000
Madde 8	öğretmen	155	2,67	1,37		
	veli	173	1,97	1,35	4,63	,000
Madde 9	öğretmen	155	3,28	1,34		
	veli	173	2,94	1,67	1,99	,047

Madde 10	öğretmen	155	3,54	1,29	,00	,992
	veli	173	3,54	1,41		
Madde 11	öğretmen	155	3,63	1,40	2,72	,007
	veli	173	4,02	1,19		
Madde 12	öğretmen	155	3,93	1,43	1,55	,121
	veli	173	3,68	1,50		
Madde 13	öğretmen	155	2,60	1,26	9,38	,000
	veli	173	1,43	,96		
Madde 14	öğretmen	155	2,00	1,13	1,90	,058
	veli	173	1,75	1,23		
Madde 15	öğretmen	155	2,66	1,44	5,57	,000
	veli	173	3,52	1,35		

P<0.05

Taşımalı ilköğretimde karşılaşılan sorunlara ilişkin görev yönünden; öğretmenler ve veliler arasında 0,05 düzeyinde Madde 4, 5, 6, 7, 8 ve 13'te anlamlı bir fark bulunmuştur. Velilerin öğretmenlerden "Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi", "Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği", "Taşıma merkezi olan okulun öğretmen bakımından yetersizliği", "Taşımalı eğitimle gelen öğrencilerin yorgun düşmesi", "Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması", "Taşımalı ile gelen öğrencilerin merkez okulun genel başarısını düşürmesi" maddelerinde farklı düşündükleri görülmektedir.

3. Sonuç

Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve velilerin büyük bir çoğunluğu "**Kış aylarında yolların bozularak taşımayı güçleştirmesi"**, "**Araç şoförlerinin yeterli eğitime sahip olmaması"**, "**Öğrencisi taşınan köylerde Milli Bayramların eski heyecanıyla kutlanamaması"**, "**Okulda taşımalı eğitimle gelen öğrencilerin yemek yiyebileceği uygun bir yerin olmaması"** konularını sorun olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanlar **"Taşıma araçların taşımaya uygun olmaması", "Taşıma araçlarına öğrenciler ve gerekli personel dışındaki kişilerin alınması", "Taşıma araçlarında öğrencilerin ayakta gidip gelmesi", "Taşıma merkezi olan okulun fiziksel yetersizliği", "Yolların taşımalı eğitim için uygun olmaması"** maddelerini ise kısmen sorun olarak görmektedirler.

Yönetici, öğretmen ve veliler, Taşımalı İlköğretim uygulamasının birleştirilmiş sınıf uygulamasına göre daha verimli ve etkili olduğunu, genelde Taşımalı İlköğretim uygulamasından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Ancak yönetici, öğretmen ve velilere göre uygulamanın daha başarılı olması için , Taşımalı İlköğretim ile ilgili olarak araç şoförlerinin ehil kişilerden oluşması ve yeterli eğitime sahip olmaları, yolların özellikle kış aylarında düzenli olarak bakım ve onarımının sağlanması, öğrencilerin okulda yemek yiyebilecekleri uygun bir ortamın bulunması, okulun fiziksel yetersizliklerinin giderilmesi, velilerin taşıma merkezi okuldaki milli bayram törenlerine katılımının sağlanması, okulda, eğitimciler ve veliler arasında gerekli olan iletişimin

sağlanması ve velilerin görüşlerinin alınması, Öğrencilerin taşıma araçlarında ayakta gidip gelmemesi için yeterli büyüklükteki araçların görevlendirilmesi ve yöre halkının zorunlu olmadıkça taşıma araçlarına binmemesinin sağlanması gerekmektedir.

4. Öneriler

- Araç şoförleri seçilirken eğitim durumlarına bakılarak seçim yapılmalı ve taşıma işini yapacak araç şoförleri eğitim kurslarına alınarak öğrenci taşıma sorumluluğu konusunda bilinçlendirilmelidir. Ayrıca, araç sürücüleri öğrenci taşımacılığı ile ilgili çok yönlü bilgilendirilmelidir. Bu bilgilendirme ilk yardım, acil durumlara müdahale, çocuk psikolojisi gibi alanları içermelidir.

- Kış aylarında araçların ulaşımı sağlayabilmeleri için gerekli tedbirlerin alınarak, yollar sürekli eğitime açık bulundurulmalıdır. Yol bakım ve onarın çalışmaları düzenli olarak zamanında yapılmalıdır.

- Taşıma merkezi olan okulda öğrencilere mutlaka sıcak yemek verilmelidir. Çünkü öğrenciler genelde okul için erken yola çıktıkları için yeterli düzeyde kahvaltı yapamamakta ve verilen kumanyalar yeterli düzeyde besleyici olmamakla birlikte çoğu kırsal kesimden gelen öğrencilerin geleneksel yemek alışkanlıklarıyla uyuşmamakta, bu sebepten de israf olmaktadır.

- Taşıma merkezi olan okulda öğrencilerin yemeklerini yiyebileceği uygun bir ortam sağlanmalıdır. Ayrıca laboratuar, kütüphane, bilim ve teknoloji sınıfı, kapalı spor salonu, derslik gibi fiziksel ve donanımsal eksiklikler giderilmeli ve buralar gerekli araç-gereçlerle donatılmalı, en önemlisi de tüm imkanlar öğrencilerin kullanımına sunulmalı ve bu olanaklardan en üst düzeyde istifade etmeleri sağlanmalıdır.

- Taşımada kullanılan araçların seçiminde gerekli özen gösterilmeli ve taşıma araçlarının "Okul Taşıtları Yönetmeliği"ne uygun olmasına dikkat edilmeli, bu konuda gerekli denetimler düzenli olarak yapılmalıdır.

- Taşıma merkezi olan okulların personel eksikliği giderilebilir. Şehir merkezinden uzak olan taşıma merkezleri öğretmen servis aracı yada lojman ile desteklenerek cazip hale getirilebilir ve taşımalı ilköğretim uygulanmasına başlanmadan velilerin görüşleri eğitim – öğretim yılı başında alınmalıdır.

- Araç kapasitesi ile öğrenci sayısı uyumlu olmalı ve araçlara öğrenci dışında yolcu alınmamalıdır. Öğrencilerin yorgun düşmemeleri için taşıma işini yapan araçların yeni ve rahat olması gerekir. Bunun için de ihalelerin yeni ve şartların tümüne uygun olan araçlara ve yeterli eğitime sahip kişilere verilmesi için yeni düzenlemeler yapılmalıdır.

- Milli Bayramların taşınan okul merkezlerinde kutlanamaması nedeniyle, öğrenci velilerin taşıma merkezi okuldaki milli bayram törenlerine katılımın sağlanması yönünde gerekli tedbirler alınmalıdır.

- Öğrencilerin sıkışık ve ayakta gidip gelmemeleri için araç kapasitesi ile öğrenci sayısı uyumlu olmalı ve araçlara öğrenci dışında yolcu alınmamalıdır. Öğrencilerin yorgun düşmemeleri için taşıma işini yapan araçların yeni ve rahat olması gerekir. Ayrıca tam anlamıyla okul servis araçları hizmet yönetmeliği'nde belirtilen özellikleri taşıyan araç sürücülerine ihalelerin verilmesi gerekmektedir. Bunun için yönetmeliklerde ve yönergelerde gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

5. Kaynaklar

1. ERTÜRK, Selahattin. (1975). **Eğitimde Program Geliştirme.** Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi. (s:5)
2. OĞUZKAN, A. Ferhan. (1993). **Eğitim Terimleri Sözlüğü.** Ankara: Gül Yayınları. (s:46)
3. MEB. "Milli Eğitim Temel Kanunu" (14.6.1973 tarih, 1739 SK). **Resmi Gazete.** 21226, (12 Mayıs 1992).
4. BAŞARAN, İbrahim Ethem.(1983). **Temel Eğitimi ve Yönetimi.** Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No:112.
5. MEB. "İlköğretim ve Eğitim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi, Bazı Maddelerinin.....Dair Kanun (2917 sayılı kanun)", **Resmi Gazete**. 18192, 1 Ekim 1983. (s:6)
6. COOMS, P. H. 1985. **The World Crisis in Education. The View from the Eighties.** Oxford University Press.
7. OECD. 1983. **Education in Modern Society.**
8. CİLA, Hüsnü.(1981). *"Temel Eğitim Politikamız Ne olmalıdır?",* **Temel Eğitim ve Sorunları.** Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayını. (s:55-61)
9. BİNBAŞIOĞLU, Cavit. (1983). **Birleştirilmiş Sınıflarda Öğretim Rehberi.** Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi. (s:4)
10. UÇAN, Fevzi. (1991). **Birleştirilmiş Sınıflı Köy Okullarında Eğitim Öğretim.** Konya: Pratik Eğitim Yayınları. (s:12)
11. TEKIŞIK, H. Hüsnü. (1968). **Birleştirilmiş Sınıflı Köy İlkokullarında Öğretim.** Ankara. (s:20-23)
12. www.dpt.gov.tr
13. MEB. "İlköğretim ve Eğitim Kanunu, Milli Eğitim Temel Kanunu, Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu, MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile 24.3.1988 Tarihli 3418 Sayılı Kanunda Değişik Yapılması ve Bazı Kağıt ve İşlemlerden Katkı Payı Alınması Hakkında Kanun (4306 sayılı kanun)", **Resmi Gazete**. 23084, 18 Ağustos 1997.
14. MEB. (1994). **Taşımalı İlköğretim Yönergesi.** Tebliğler Dergisi. 2420, (5 Aralık 1994).
15. iogm.meb.gov.tr
16. YANGIN, A. Ekrem. (1991). *"Taşımalı İlköğretim Uygulaması".* **Milli Eğitim**. Sayı: 107, Ankara. (41)
17. ARI, A. (2002). *"İlköğretim Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Normal, Taşımalı ve Yatılı İlköğretim Okullarının Karşılaştırılması)".* ***Milli Eğitim. 153-154.***
18. MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü Taşımalı ve İstatistik Şubesi, MEB Sayısal veriler 2003-2004-2005, www.meb.gov.tr, www.apk.meb.gov.tr, www.iogm.meb.gov.tr